

სამონადირეო მეურნეობა

შ.პ.ს. „იორის ჭალები“

მართვის გეგმა

თბილისი 2020 წ.

შინაარსი

ა) სამონადირეო მეურნეობის მართვის მიზნები, ამოცანები და განვითარების სტრატეგია --- 4

ბ) ლიცენზიით განსაზღვრული ტერიტორიის ფიზიკურ-გეოგრაფიული და ბიო-
ეკოლოგიური დახასიათება ----- 4

ბ.ა) სამონადირეო მეურნეობის ადგილმდებარეობა და ფართობი ----- 4

ბ.ბ) სამონადირეო მეურნეობის განთავსების მუნიციპალიტეტის/მუნიციპალიტეტების
დასახელება, რეგიონი, რაიონი, სახელმწიფო ტყის ფონდის კვარტალები (სამონადირეო
მეურნეობის სახელმწიფო ტყის ფონდის ტერიტორიაზე არსებობის შემთხვევაში), დაცული
ტერიტორიის დასახელება ((სამონადირეო მეურნეობის დაცულ ტერიტორიაზე არსებობის
შემთხვევაში), გეოგრაფიული მდებარეობა - სამონადირეო მეურნეობის საზღვრების
წვეროების X და Y კოორდინატები, აღებული UTM კოორდინატთა სისტემაში; აგრეთვე
მყარი გეოგრაფიული ნიშნულები, რომელთა სიახლოვესაც მდებარეობს სამონადირეო
მეურნეობა ----- 4

ბ.გ) ტერიტორიის მოკლე ფიზიკურ-გეოგრაფიული დახასიათება: რელიეფი, სიმაღლე
ზღვის დონიდან ----- 5

ბ.დ) მცენარეული საფარი: ფლორისტული შემადგენლობა, საქართველოს „წითელ ნუსხაში“
შეტანილი სახეობების მითითებით, მათი კომპაქტური გავრცელების ადგილები; არსებული
ჰაბიტატების ტიპები, მათი ფართობების განსაზღვრა, აღწერა და დახასიათება ----- 6

ბ.ე) ტერიტორიაზე არსებული (მოზინადრე) გარეულ ცხოველთა (მუძუმწოვრები,
ფრინველები, რეპტილიები, ამფიბიები, თევზები) ნუსხა (ქართული და ლათინური
დასახელებებით) ტერიტორიაზე არსებული (მოზინადრე) ფაუნის საქართველოს „წითელ
ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების ნუსხა (ქართული და ლათინური დასახელებებით) და მათი
არსებული მდგომარეობის შეფასება, რიცხოვნობა ----- 8

გ) სანადირო ცხოველების საბინადრო პირობების შეფასება ----- 14

გ.ა) სავარგულების ფართობების იდენტიფიკაცია სანადირო ცხოველების თითოეული
სახეობისათვის შესაფერის და არაშესაფერის საბინადრო ტერიტორიებად ----- 14

გ.ბ) სავარგულების იდენტიფიკაცია ჰაბიტატების მიხედვით, სავარგულების ეკოლოგიური
და ბიოლოგიურ-ეკონომიკური მდგომარეობის შეფასება ----- 15

დ) სანადირო ცხოველების რესურსის შეფასება ----- 15

დ.ა) სანადირო ცხოველების სახეობრივი სიმდიდრე ----- 15

დ.ბ) სანადირო ცხოველების გავრცელება, განსახლება და განთავსება საბინადროდ
შესაფერის სავარგულებში ----- 17

დ.გ) სანადირო ცხოველების დასახლების სიმჭიდროვე შესაფერის საბინადრო
სავარგულების ტერიტორიაზე და ტიპოლოგიურ ერთეულებში ----- 19

დ.დ) სანადირო ცხოველების დაცვა, აღწარმოება და სამეურნეო გამოყენება ----- 20

დ.ე) შესაფერის საბინადრო სავარგულებში მოზინადრე ცხოველების პოტენციალური და
ოპტიმალური რიცხოვნობა და დასახლების სიმჭიდროვე ----- 23

დ.ვ) ბიოტექნიკური ღონისძიებები - სანადირო ცხოველების დაცვის შენარჩუნების,
გამრავლების და განსახლების ხელის შეწყობი ღონისძიებები, სანადირო ცხოველების
საბინადრო პირობების ხარისხის გაუმჯობესების ღონისძიებები ----- 24

დ.ზ) სანადირო სამეურნეო გამოყენება, შესაძლებელი მოპოვების კვოტები; სამონადირეო
მეურნეობის ეკონომიკური პოტენციალი ----- 25

ე) სამონადირეო მეურნეობის ზონირება: სამონადირეო მეურნეობის დაყოფა
შიდასამეურნეო დანიშნულების მიხედვით: სანადირო უბანი, აღკვეთილი, აღწარმოების
უბანი, ნადირ-ფრინველის საშენი ----- 27

ვ) ცხოველთა აღრიცხვა და მონიტორინგი ----- 28

ვ.ა) მონიტორინგის პროგრამა (მონიტორინგის საქმიანობათა გეგმა). მონიტორინგის მიზანი, მონიტორინგის ობიექტები, მეთოდები, მონიტორინგის გეგმა წლების მიხედვით -----	28
ვ.ბ) ცხოველთა აღრიცხვის მეთოდები -----	31
ზ) ცხოველთა დაცვისა და აღწარმოების ღონისძიებები -----	32
ზ.ა) ცხოველთა რეინტროდუქციის ან/და რესტოკინგის ღონისძიებები (საჭიროების მიხედვით) -----	32
ზ.ბ) ბიოტექნიკური ღონისძიებები (სანადირო სახეობების სანაშენეები, დამხმარე თავშესაფრები (ტიპი, მდებარეობა) დაავადებების პროფილაქტიკა, საკვებურების მოწყობა, ცხოველთა საკვებ მცენარეთა გაშენება და სხვა) -----	33
ზ.გ) საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ ცხოველთა სახეობების დაცვის, შენარჩუნებისა და აღწარმოების ღონისძიებები -----	34
ზ.დ) საჭიროების შემთხვევაში ინვაზიური სახეობების ელიმინაციის ღონისძიებები ----	35
ზ.ე) მოქმედი ბუნებრივი და ანთროპოგენური ნეგატიური ფაქტორების და პოტენციური საფრთხეების იდენტიფიკაცია და მათი აღმოფხვრის/შერბილების ღონისძიებები -----	35
თ) ბიომრავალფეროვნების, მათ შორის, ენდემური და რელიქტური სახეობების, მაღალი კონსერვაციული ღირებულების ტყეების დაცვისა და მდგრადი მართვის ღონისძიებები -	36
ი) ტერიტორიის განაწილება ხანძრის საშიშროების კლასების მიხედვით, ხანძარსაწინააღმდეგო პროფილაქტიკური ღონისძიებების ნუსხა -----	36
კ) ინფორმაცია ტყეების სანიტარიული მდგომარეობის შესახებ და გაუმჯობესების ღონისძიებები, ტყის ენტომომავნებლებით და ფიტო დაავადებებით ტყეების დაავადების პროფილაქტიკისა და სალიკვიდაციოდ რეკომენდებული ღონისძიებების ნუსხა ცალკეული ტერიტორიების მიხედვით -----	37
ლ) ლიცენზიით განსაზღვრული ტერიტორიის დაცვის მექანიზმები (მცველთა რაოდენობა, ტრენინგი, შესაბამისი ნაგებობები და სხვა) -----	37
მ) სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე ტურიზმის განვითარებისათვის (ასეთის არსებობის შემთხვევაში) დაგეგმილი ღონისძიებები -----	38
ნ) ინფრასტრუქტურის განვითარება: შესასვლელები, ადმინისტრაციული ინფრასტრუქტურა, ვიზიტორთა მომსახურების ინფრასტრუქტურა (სასტუმრო, ბილიკები, საინფორმაციო ცენტრი და სხვა), ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვის საჭირო ელ. მომარაგების, წყალმომარაგების და წყლის არინების სისტემების მითითება, სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე არსებული შიდა ინფრასტრუქტურა (გზები, ნაგებობები) ---	38
ო) სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის საკითხები -----	38
პ) სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე არსებული ჰიდროლოგიური ქსელის დახასიათება -----	39

ა) სამონადირეო მეურნეობის მართვის მიზნები, ამოცანები და განვითარების სტრატეგია

გეგმის შემუშავების მიზანია სამონადირეო მეურნეობის ფარგლებში ლიცენზიით განსაზღვრულ ტერიტორიაზე გარეულ ცხოველთა დაცვის, აღწარმოების, მდგრადი სარგებლობისა და მათი საბინადრო გარემოს გაუმჯობესების ღონისძიებების დასახვა. საჭიროებისამებრ სანადირო ნადირ-ფრინველის ხელოვნური მოშენება და მიზნობრივი გამოყენება, რაც ხელს შეუწყობს სანადირო ტურიზმის განვითარებას.

ბ) ლიცენზიით განსაზღვრული ტერიტორიის ფიზიკურ-გეოგრაფიული და ბიო-ეკოლოგიური დახასიათება, რომელშიც აისახება:

ბ.ა) სამონადირეო მეურნეობის ადგილმდებარეობა და ფართობი;

სამონადირეო მეურნეობა მდებარეობს ყორულის სახელმწიფო აღკვეთილის ტერიტორიის ნაწილში და მისი ფართობი შეადგენს 820 ჰექტარს.

ბ.ბ) სამონადირეო მეურნეობის განთავსების მუნიციპალიტეტის/მუნიციპალიტეტების დასახელება, რეგიონი, რაიონი, სახელმწიფო ტყის ფონდის კვარტალები (სამონადირეო მეურნეობის სახელმწიფო ტყის ფონდის ტერიტორიაზე არსებობის შემთხვევაში), დაცული ტერიტორიის დასახელება ((სამონადირეო მეურნეობის დაცულ ტერიტორიაზე არსებობის შემთხვევაში), გეოგრაფიული მდებარეობა - სამონადირეო მეურნეობის საზღვრების წვეროების X და Y კოორდინატები, აღებული UTM კოორდინატთა სისტემაში; აგრეთვე მყარი გეოგრაფიული ნიშნულები, რომელთა სიახლოვესაც მდებარეობს სამონადირეო მეურნეობა;

სამონადირეო მეურნეობა განთავსებულია კახეთის მხარეში, საგარეჯოს მუნიციპალიტეტში, ყორულის სახელმწიფო აღკვეთილის ტერიტორიის ნაწილის NN1,2,3,5,6,7,8,9,10 კვარტლებში. ყორულის აღკვეთილი კი თავის მხრივ შედის მარიამჯვრის ეროვნული პარკის შემადგენლობაში.

სამონადირეო მეურნეობა მდებარეობს შემდეგ გეოგრაფიულ კოორდინატებში:

ცხრილი N1

ჰორიზონტის მხარეები	სამონადირეო მეურნეობის საზღვრების წვეროების კოორდინატები აღებული UTM კოორდინატთა სისტემაში	
	X	Y
ჩრდილოეთი (N)	536478	4612385
დასავლეთი (W)	536240	4610647
აღმოსავლეთი (E)	540903	4607682
სამხრეთი (S)	540373	4607533

საგარეჯოდან დაშორებულია დაახლოებით 14 კმ-ით, ხოლო თბილისიდან 64 კმ-ით.

ბ.გ) ტერიტორიის მოკლე ფიზიკურ-გეოგრაფიული დახასიათება: რელიეფი, სიმაღლე ზღვის დონიდან;

რელიეფი:

მეურნეობის ტერიტორია გეოლოგიურად ამიერკავკასიის მთათაშუა ოლქში შედის და მოიცავს მისი ადმოსავლეთი დაძირვის მოლასურ ზონას. აგებულია ძირითადად შუა მიოცენის (თარხანი, ჩოკრაკი, კარაგანი, კონკი) ზღვიური მოლასური ნალექებით, რომლებიც აქ წარმოდგენილია თიხებით, ქვიშაქვებით, ზოგჯერ ბაზალტური კონგლომერატებით, მერგელებით, ოლითური და ქვიშიანი კირქვებით.

კლიმატი:

ტერიტორია მდებარეობს მშრალი სუბტროპიკული არიდული კლიმატის ზონაში, რომელსაც აქვს კონტინენტურობის ნიშნები და ხასიათდება მშრალი ზამთრითა და ძალიან ცხელი ზაფხულით. საშუალო წლიური ტემპერატურა $+11^{\circ}\text{C}$ -დან $+12^{\circ}\text{C}$ -მდე ყველაზე ცივი თვის, იანვრის, საშუალო ტემპერატურა შეადგენს $1-4^{\circ}\text{C}$, ყველაზე თბილი თვის ივლისის საშუალო ტემპერატურა კი უდრის $+38^{\circ}\text{C}+25^{\circ}\text{C}$.

აბსოლუტური მინიმალური ტემპერატურა მერყეობს $-15^{\circ}\text{C}-25^{\circ}\text{C}$ ფარგლებში, აბსოლუტური მაქსიმალური ტემპერატურა კი $+38^{\circ}\text{C}+40^{\circ}\text{C}$ ფარგლებშია. თოვლი მოდის ეპიზოდურად. საფარი არამდგრადია, საშუალო სიმაღლე შეადგენს 4-5 სმ. წელიწადში მოდის დაახლოებით 650-700 მმ ნალექი.

ჰიდროგრაფია:

ტერიტორიაზე მიედინება მდინარე იორი, რომელიც სამხრეთ-ადმოსავლეთის მიმართულებისაა. სათავეს იღებს კავკასიონის სამხრეთ კალთაზე, მწვერვალ ბორბალოსთან, ზღვის დონიდან 2600 მ სიმაღლეზე. ზემოწელში მიედინება ხეობაში, შუაწელზე კვეთს სამგორის ქვაბულს და ერთვის მინგეჩაურის წყალსაცავს. წარსულში იგი მარჯვენა მხრიდან უერთდებოდა მდინარე ალაზანს. მდინარე იორის სიგრძე 320 კმ-ია, აუზის ფართობი - 4650 კმ. საზრდოობს ძირითადად თოვლისა და წვიმის წყლებით. მისი მარცხენა შენაკადებია: საგამი, გომბორი, ორვილი, ლაფიანხევი; მარჯვენა შენაკადებია: ხარჩულა, ქუსნო, აძეძი, გორანა და სხვა. ქვემო დინებაში აქვს დროებითი შენაკადები. წყლის საშუალო ხარჯი შესართავიდან 43 კმ-ში 12 მ³/წმ-ია.

სიმაღლე ზღვის დონიდან:

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორია ზღვის დონიდან დაახლოებით 500 მ სიმაღლეზეა.

ბ.დ) მცენარეული საფარი: ფლორისტული შემადგენლობა, საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების მითითებით, მათი კომპაქტური გავრცელების ადგილები; არსებული ჰაბიტატების ტიპები, მათი ფართობების განსაზღვრა, აღწერა და დახასიათება;

- ფლორისტული შემადგენლობა:

ცხრილი N2

ხეები და ბუჩქები		შენიშვნა
ქართული სახელწოდება	ლათინური სახელწოდება	
ჭალის ვერხვი	Populus canescens	
ოფი	Populus nigra	
ჩვეულებრივი მურყანი	Alnus barbata	
ჭალის მუხა	Quercus pedunculiflora C.Koch	წითელი ნუსხა (შერეული სახით გვხვდება ჭალის ტყესა და ვერხვნარებში)
ქართული კოწახური	Berberis iberica	ენდემური სახეობა
ფშატი	Elaeagnus angustifolia	
ქაცვი	Hippophae rhamnoides	
ჩვეულებრივი ძეძვი	Paliurus spina-christi	
ლელი	Phragmites communis	
ლერწამი	Arundo donax	
ვაციწვერა	Stipa	
ურო	Andropogon virginicus	
აღმოსავლეთის კატაბარდა	Clematis orientalis	
ეკალიჭი	Smilax excelsa	
ღვედკეცი	Periploca graeca	
ქართული ბერყენა	Pyrus georgica	ენდემური სახეობა
პასტუხოვის სურო	Hedera pastuchowii	
კაკალი	Juglans regia	წითელი ნუსხა
შინდი	Cornus mas	
კვიდო	Ligustrum vulgare	
შინდანწლა	Swida iberica	
ზღმარტლი	Mespilus germanica	
ბროწეული	Punica granatum	
კოწახური	Berberis vulgaris	
კვრინჩხი	Prunus spinosa	
ეკლის ხე, ცრუაკაცია	Robinia pseudoacacia	
ჯაგრციხლა	Carpinus orientalis	
რციხლა	Carpinus caucasica	

თუთა	Morus alba	
ლელვი	Ficus carica	
ქართული თელა	Ulmus georgica	ენდემური სახეობა
ასკილი	Rosa canina	
იალლუნი	Tamarix ramosissima	
წითელი კუნელი	Crataegus microphylla	
შავი კუნელი	Crataegus pentagyna	

o მცენარეული სარტყელის ზონირება

მდინარე იორის ქვედა დინების იმ ნაწილის თავისებურება, სადაც განლაგებულია სამონადირეო მეურნეობის ფართობი, განპირობებულია მშრალი სუბტროპიკული არიდული კლიმატის ზონით. კლიმატური პირობების შესატყვისად, დასავლეთიდან აღმოსავლეთისაკენ, იცვლება მცენარეული საფარი. მდ. იორის ხეობის ამ ნაწილის რელიეფის თავისებურება განაპირობებს აგრეთვე მცენარეული საფარის ვერტიკალურ ცვლილებებს. ვაკე-ჭალაზე და მდინარის კალაპოტში წარმოქმნილ კუნძულებზე გავრცელებულია ტირიფი და ქაცვი. პირველი ტერასის მცენარეულობას წარმოადგენს ვერხვნარ-თელნარები მათში მცირე რაოდენობით შერეული ჭალის მუხის მონაწილეობით. მეორე ტერასაზე მცირე რაოდენობით გაბატონებულია ჭალის მუხნარები. ამ ტერასის განაპირა ნაწილში მუხნარები მეჩხერდება და იცვლება მეორადი წარმოშობის ძეძვიანებით. გორაკების ფერდობები ქვევიდან ზევით დაფარულია უროიან-გრაკლიანებით, უროიან-ძეძვიანებით, უროიან-გრაკლიან-ძეძვიანებით და უროიან-გრაკლიან-ღვიანებით. ველის მცენარეულობა წარმოადგენილია უროიანებით, ვაციწვერიან-უროიანებით, ავშნიანებით და ველისწივანიან-ავშნიანებით. ჭალის ტყის მცენარეული საფარის დომინანტებია: ჭალის მუხა და ჭალის ვერხვი. აქ გავრცელებულ ფლორის სახეობებიდან აგრეთვე გვხვდება თელა, რცხილა, ნეკერჩხალი, თუთა, იფანი, კაკლის ხე, აკაცია, ჯარგცხილა, ქაცვი, ძეძვი, იალლუნი, წითელი და შავი კუნელი, შინდი, მაყვალი, კვრინჩხი, შინდანწლა, კვიდო, ჭანჭყატი, ასკილი, ზღმარტლი, ტყემალი, ბროწეული, ცხრატყავა, ჭალაფშატა, კოწახური. დიდი რაოდენობით არის სუროები და ლიანები: ჩვეულებრივი და პასტუხოვის სურო ეკალიჭი, კატაბარდა, ღვედკეცი და სხვა.

საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი მცენარეებიდან სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე გავრცელებულია კაკლის ხე (*Juglans regia*), ჭალის მუხა (*Quercus pedunculiflora* C.Koch).

ენდემური სახეობები:

ქართული კოწახური (*Berberis iberica*), ქართული ბერყენა (*Pyrus georgica*), ქართული თელა (*Ulmus georgica*).

არსებული ჰაბიტატების ტიპების და ფართობების განსაზღვრა:

ცხრილი N3

N	დასახელება	ფართობი (ჰა)
1	ვერხვნარი	213,6
2	მუხნარი	313,4
3	აკაცია	187,4
4	ველობი	43,6
5	სახნავი	60
6	ჭაობი	2
სულ		820

ბ.ე) ტერიტორიაზე არსებული (მობინადრე) გარეულ ცხოველთა (ძუძუმწოვრები, ფრინველები, რეპტილიები, ამფიბიები, თევზები) ნუსხა (ქართული და ლათინური დასახელებებით); ტერიტორიაზე არსებული (მობინადრე) ფაუნის საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების ნუსხა (ქართული და ლათინური დასახელებებით) და მათი არსებული მდგომარეობის შეფასება, რიცხოვნობა;

ძუძუმწოვრები (Mammalia)

ცხრილი N4

N	ქართული დასახელება	ლათინური დასახელება	შენიშვნა
1	აღმოსავლეთევროპული ზღარბი	Erinaceus concolor	
2	კავკასიური თხუნელა	Talpa caucasica	
3	მცირე ცხვირნალა	Rhinolophus hipposideros	
4	დიდი ცხვირნალა	Rhinolopus ferrumequinum	
5	ჩვეულებრივი ღამურა	Vespertilio murinus	
6	ჯუჯა ღამორი	Pipistrellus pipistrellus	
7	ძილგუდა	Glis glis	
8	კავკასიური ციყვი	Sciurus anomalus	წითელი ნუსხა
9	დედოფალა, სინდიოფალა	Mustela nivalis	
10	მინდვრის თაგვი	Apodemus agrarius	ენდემური სახეობა

11	მცირე თაგვი	Apodemus uralensis	ენდემური სახეობა
12	პონტოს თაგვი	Apodemus ponticus	ენდემური სახეობა
13	სახლის თაგვი	Mus musculus	ენდემური სახეობა
14	სტეპის თაგვი	Apodemus fulvipectus	ენდემური სახეობა
15	შავი ვირთაგვა	Rattus rattus	ენდემური სახეობა
16	მელა	Vulpes vulpes	
17	მგელი	Canis lupus	
18	ტურა	Canis aureus	
19	კლდის კვერნა	Martes foina	
20	წავი	Lutra lutra	წითელი ნუსხა
21	მაჩვი	Meles meles	
22	ლელიანის კატა	Felis chaus	წითელი ნუსხა
23	ტყის კატა	Felis silvestris	
24	გარეული ღორი	Sus scrofa	
25	კურდღელი	Lepus europaeus	
26	ნუტრია	Myocastor coypus	ინვაზიური სახეობა
27	ენოტი	Procyon lotor	ინვაზიური სახეობა

ფრინველები (Aves)

ცხრილი N5

N	ქართული დასახელება	ლათინური დასახელება	შენიშვნა
1	რუხი ბატი	Anser anser	
2	დიდი თეთრშუბლა ბატი	Anser albifrons	
3	წითელთავა ყვინთია	Aythya ferina	
4	ქოჩორა ყვინთია	Aythya fuligula	
5	წითელყელა ბატი	Branta ruficollis	
6	შავყელა ღორიხვა	Gavia arctica	
7	დიდი კოკონა	Podiceps cristatus	
8	მცირე კოკონა	Tachybaptus ruficollis	
9	ჭახჭახა იხვი (იხვინჯა)	Spatula querquedula	

10	გარეული იხვი	Anas platyhynchos	
11	ბოლოსადგისა (ან კუდსადგისა) იხვი	Anas acuta	
12	განიერნისკარტა იხვი	Spatula clypeata	
13	სტვენია იხვი (ჭიკვარა)	Anas crecca	
14	რუხი იხვი	Mareca strepera	
15	ამლაყი იხვი	Tadorna tadorna	
16	მელოტა	Fulica atra	
17	დიდი ჩვამა	Phalacrocorax carbo	
18	ქოჩორა ჩვამა	Phalacrocorax aristotelis	
19	მცირე თეთრი ყანჩა	Egretta garzetta	
20	რუხი ყანჩა	Ardea cinerea	
21	დიდი ყარაულა (წყლის ბულა)	Botaurus stellaris	
22	ფასკუნჯი	Neophron percnopterus	წითელი ნუსხა
23	ბატკანძერი (ან წვერიანი სვავი, ყაჯირი, კრავიჭამია)	Gypaetus barbatus	წითელი ნუსხა
24	ბეჟობის (ან თეთრმხრება) არწივი	Aquila heliaca	წითელი ნუსხა
25	ჩვეულებრივი კაკაჩა	Buteo buteo	
26	ველის (ან გრძელფეხა) კაკაჩა	Buteo rufinus	წითელი ნუსხა
27	ქორი	Accipiter gentilis	
28	მიმინო	Accipiter nisus	
29	ქორცქვიტა (ან შავთვალა მიმინო, ლევანმიმინო)	Accipiter brevipes	წითელი ნუსხა
30	ჩვეულებრივი კირკიტა	Falco tinnunculus	
31	ველის ძელქორი (ან ველის ბოლობეჭდა)	Circus macrourus	
32	ჩვეულებრივი შავარდენი	Peregrine Falcon	
33	სვავი	Aegyptius monachus	წითელი ნუსხა
34	ორბი	Gyps fulvus	წითელი ნუსხა
35	მარჯანი	Falco subbuteo	
36	კოლხური ხოხობი	Phasianus colchicus	
37	ტყის ქათამი	Scolopax rusticola	

38	მწყერი	Coturnix coturnix	
39	ღალღა	Crex crex	
40	ჩიბუხა	Gallinago gallinago	
41	ქედანი	Columba palumbus	
42	გარეული მტერდი	Columba livia	
43	ჩვეულებრივი გვრიტი	Streptopelia turtur	
44	გულიო (ან გვიძინი)	Columba oenas	
45	წყრომი	Otus scops	
46	ჭოტი	Athene noctua	წითელი ნუსხა
47	ტყის ბუ	Strix aluco	
48	ნამგალა	Apus apus	
49	ოქროსფერი კვირიონი	Merops apiaster	
50	ალკუნე	Alcedo atthis	
51	ყაპყაპი	Coracias garrulous	
52	ოფოფი	Upupa epops	
53	შავი კოდალა	Dryocopus martius	
54	მწვანე კოდალა	Picus viridis	
55	სახლის ბელურა	Passer domesticus	
56	მინდვრის მწყერჩიტა	Anthus campestris	
57	მდელოს მწყერჩიტა	Anthus pratensis	
58	ტარბი	Sturnus roseus	
59	ჩვეულებრივი ღაჟო	Lanius collurio	
60	შავშუბლა ღაჟო	Lanius minor	
61	სკვინჩა (ნიბლია)	Fringilla coelebs	
62	ჩხართვი	Turdus viscivorus	
63	შაშვი	Turdus merula	
64	მცირე თეთრყელა ასპუჭაკა	Sylvia curruca	
65	ჭვინტა (მეკანაფია)	Linaria cannabina	
66	ჩვეულებრივი ჭივჭავი (ჩვეულებრივი ყარანა)	Phylloscopus collybita	

67	მომწვანო ჭივჭავი (მომწვანო ყარანა)	Phylloscopus trochiloides	
68	ჭილყვავი	Corvus frugilegus	
69	მინდვრის ბელურა	Passer montanus	
70	შოშია (შროშანი)	Sturnus vulgaris	
71	მოლალური	Oriolus oriolus	
72	კლდის გრატა	Emberiza cia	
73	მოყვითალო გრატა	Emberiza citrinella	
74	შავთავა გრატა	Emberiza melanocephala	
75	გუგული	Cuculus canorus	
76	რუხი ბუზიჭერია (რუხი მემატლია)	Muscicapa striata	
77	თეთრი ბოლოქანქარა	Motacilla alba	
78	გულწითელა	Erithacus rubecula	
79	ჩხიკვი	Garrulus glandarius	
80	კაჭკაჭი	Pica pica	
81	რუხი ყვავი	Corvus corone	

რეპტილიები (Reptilia)

ცხრილი N6

N	ქართული დასახელება	ლათინური დასახელება	შენიშვნა
1	ხმელთაშუაზღვეთის კუ	Testudo graeca	წითელი ნუსხა
2	ჭაობის კუ	Emys orbicularis	
3	კასპიური კუ	Mauremis caspisa	
4	გველხოკერა	Pseudopus apudus	
5	გიურზა	Macrovipera lebetina	
6	ბოხმეჭა	Anguis colchica	
7	საშუალო ხვლიკი	Lacerta media	
8	ზოლიანი ხვლიკი	Lacerta strigata	
9	დასავლეთის მახრჩობელა	Erux jaculas	წითელი ნუსხა
10	ჩვეულებრივი ანკარა	Nartix natrix	
11	წყლის ანკარა	Natrix tessellata	

12	ოთხზოლიანი მცურავი	Elaphe sauromates	
13	წითელმუცელა მცურავი	Dolichophis schmidtii	
14	წენგოსფერი მცურავი	Platyceps najadum	
15	ჯოჯო	Paralaudakia caucasia	
16	საყელოიანი ეირენისი	Eirenis collaris	წითელი ნუსხა

ამფიბიები (Amphibia)

ცხრილი N7

N	ქართული დასახელება	ლათინური დასახელება	შენიშვნა
1	მწვანე გომბემო	Bufo viridis	
2	მცირეაზიური ვასაკა	Hyla savignyi	
3	ტბორის ვასაკა	Pelophylax ridibundus	
4	აღმოსავლური სავარცხლიანი ტრიტონი	Triturus karelinii	

თევზები (Pisces)

ცხრილი N8

#	ქართული დასახელება	ლათინური დასახელება	შენიშვნა
1	ბლიკა	Blicca bjoerkna	
2	წინააზიური გველანა	Sabanejewia aurata	წითელი ნუსხა
3	ლოქო	Silurus glanis	
4	მურწა	Luciobarbus mursa	
5	აღმოსავლური ქაშაპი	Squalius orientalis	
6	შამაია	Alburnus chalcoides	
7	ქანარი	Luciobarbus capito	
8	ჩვეულებრივი ჭერეხი	Leuciscus aspius	
9	ხრამული	Capoeta capoeta	
10	კობრი	Cyprinus carpio	
11	აღმოსავლური კაპარჭინა	Abramis brama	

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე წარმოდგენილია ფაუნა შემდეგი რაოდენობით:

- ძუძუმწოვრები - 27;
- ფრინველები - 81;
- რეპტილიები - 16;
- ამფიბიები - 4;
- თევზები - 11.

ძუძუმწოვრებიდან, რომლებიც გვხვდებიან სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე:

- ენდემურია - 6 სახეობა;
- ინვაზიურია - 2 სახეობა.

საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების რაოდენობა:

- ძუძუმწოვრები - 3;
- ფრინველები - 8;
- რეპტილიები - 3;
- თევზები - 1.

გ) სანადირო ცხოველების საბინადრო პირობების შეფასება, რომელშიც აისახება:

გ.ა) სავარგულების ფართობების იდენტიფიკაცია სანადირო ცხოველების თითოეული სახეობისათვის შესაფერის და არაშესაფერის საბინადრო ტერიტორიებად;

სავარგულების ფართობების სამონადირეო ტიპოლოგიური იდენტიფიკაცია განხორციელდა შერჩევითი მეთოდებით: სატყეო მიწების ფონდში - ტყის ტიპების მიხედვით, ხოლო არასატყეო მიწების ფონდში - აგროლანდშაფტების ტიპების მიხედვით.

სანადირო ცხოველების თითოეული სახეობისათვის შესაფერისი და არაშესაფერის საბინადრო ტერიტორიის დადგენისათვის გამოყენებული იქნა ცხოველთა სიმჭიდროვის ინდექსაციის პრინციპები.

გარეული ღორისათვის - საბინადრო შესაფერისი სავარგულებია: მუხნარები, ვერხვნარები, ჭალის ბუჩქნარები, ხეები და ხრამები. ეპიზოდურად საბინადრო სტაციებია ველობები, სახნავები, ტყის კულტურები, ბაღები, ჭაობები.

კურდღლისათვის საბინადროდ ვარგისია: მუხნარები, ვერხვნარები, თელნარები, ბუჩქნარები, კულტურები, ველობები, სახნავები, ბაღები, ხეები და ხრამები, კლდიანი ნაშალები.

კოლხური ხობისათვის საბინადროდ შესაფერისია მუხნარები, ვერხვნარები, ჭალის ბუჩქნარები, ტყის კულტურები, ველობები, სახნავები, ბაღები.

ტყის ქათმისათვის - საბინადროდ ვარგისია მუხნარები, ვერხვნარები, ბუჩქნარები, კულტურები, ბაღები.

წყალმცურავის და ჭაობის ფრინველებისათვის საბინადროდ ვარგისია მდინარის ჭალა და მდინარისპირა ლელიან-ლაქაშიანები.

ქედანი, გარეული მტრედი, ჩვეულებრივი გვრიტი, გულიო (ან გვიძინი) - საბინადროდ ვარგისია მუხნარები, ვერხვნარები, ტყის კულტურები, ბაღები, ველობები, სახნავები.

მგელი, მელა - საბინადროდ შესაფერისია მთელი ფართობი.

ტურა, ენოტი, მაჩვი - საბინადროდ ვარგისია უშუალოდ ჭალა და მისი მიმდებარე ტყე - ბუჩქნარი ზოლი.

სანადირო ცხოველების საბინადრო სავარგულების ბუნებრივი თვისებები და მათი ტრანსფორმაცია სამეურნეო გამოყენების შედეგად განაპირობებენ ნადირ-ფრინველის დღე-ღამურ, სეზონურ და წლიურ საბინადრო სივრცის თვისებებსა და ხარისხს. სავარგულების სამონადირეო-ტიპოლოგიური იდენტიფიკაცია და მათი შეფასება გარეული ცხოველების საბინადროდ ვარგისიანობის კუთხით კი უშუალოდ ეყრდნობა სატყეო ტიპოლოგიურ, სატაქსაციო და გეობოტანიკურ მახასიათებლებს.

გ.ბ) სავარგულების იდენტიფიკაცია ჰაბიტატების მიხედვით, სავარგულების ეკოლოგიური და ბიოლოგიურ-ეკონომიკური მდგომარეობის შეფასება;

ჭალის მუხნარები - წარმოდგენილია მწიფე ასაკის, საშუალო სიხშირის კორომებით. ნაყოფიერების პერიოდი შეადგენს დაახლოებით 3-5 წელიწადს. ქვეტყე კარგად განვითარებულია, თანაბრად ფარავს მთელ ფართობს, ხოლო რიგ ადგილებში ქმნის ხშირ, გაუვალ რაყებს. ბალახის საფარი თხელი ან საშუალო სიხშირისაა, მხოლოდ ღია ადგილებშია ხშირი. კარგად განვითარებულია სურო, ეკალჯიდი, კატაბარდა, ღვედკეცი, სვია.

ვერხვნარ-თელნარები - სამონადირეო სავარგულის ამ ტიპით ხასიათდება როგორც წმინდა ვერხვნარები, თელნარები, ისე ვერხვნარ-თელნარები, ვერხვნარ-ტირიფნარები. გამოირჩევიან დაბალი სიხშირით და დიდი სიმძლავრით, ძირითადად მწიფე და გადაბერებული ასაკის კორომებია. დაბალი სიხშირის გამო ნიადაგი უფრო განათებულია და ბალახის საფარი საშუალო სიხშირისაა ან ხშირია.

ქვეტყე - ფართობის ნაწილებში განვითარებულია თანაბრად, ხოლო ნაწილებში წარმოდგენილია მაყვლის ხშირი, გაუვალი რაყებით. თითქმის ყველა ხეხეა მხვიარა მცენარეები - სურო, ეკალჯიდი, ხვია, კატაბარდა, ღვედკეცა.

ჭალის ბუჩქნარები - წარმოდგენილია ქაცვის და იალღუნის ხშირი რაყებით.

კულტურები - წარმოდგენილია ხელოვნურად გაშენებული კაკლის, აკაციის და თუთის სახით, რომლებიც მოფანტულია სავარგულის მთელ ფართობზე.

მეძვიანები - წარმოადგენს ბუჩქნარ-ბალახიან სავარგულებს. ისინი მეორად წარმოშობისაა და გაბატონებულია მუხნარების ყოფილ ფართობზე.

ველები - მცენარეული საფარის მხრივ განსხვავდებიან ვაკე-ჭალის, პირველი და მეორე ტერასის ველობები.

სახნავები - სავარგულების ფართობში მდებარე სახნავები ძირითადად გამოიყენება გარეული ნადირ-ფრინველის დამატებით საკვების წარმოებისათვის და მათ სხვა დანიშნულება არ გააჩნიათ.

ბალები - განთავსებულია ძირითადად შენობა-ნაგებობათა მიმდებარე ფართობებზე.

ხეები, ხრამები, კლდიანი ნაშალები - მცირე ფართობებად მიმოფანტულია სავარგულების მთელ ტერიტორიაზე, მცენარეული საფარი აქ სუსტად განვითარებულია.

წყლები - წყლიან სავარგულს წარმოადგენს მდინარე იორის კალაპოტი.

დ) სანადირო ცხოველების რესურსის შეფასება, რომელშიც აისახება:

დ.ა) სანადირო ცხოველების სახეობრივი სიმდიდრე;

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე სანადირო ცხოველების სიმდიდრე წარმოდგენილია მკვიდრი, ეპიზოდურად მობინადრე ან გადამფრენი სახეობებით.

ცხრილი N9

N	სანადირო სახეობების დასახელება		სტატუსი
	ქართული სახელწოდება	ლათინური სახელწოდება	
ძუძუმწოვრები (Mammalia)			
1	გარეული ღორი	Sus scrofa	ნადირობის ობიექტი
2	კურდღელი	Lepus europeus	ნადირობის ობიექტი
3	მგელი	Canis lupus	ნადირობის ობიექტი
4	მელა	Vulpes vulpes	ნადირობის ობიექტი
5	მაჩვი	Meles meles	ნადირობის ობიექტი
6	ტურა	Canis aureus	ნადირობის ობიექტი
7	ენოტი	Procyon lotor	ნადირობის ობიექტი
ფრინველები (Aves)			
1	მწყერი	Coturnix coturnix	ნადირობის ობიექტი
2	ჩვეულებრივი გვრიტი	Streptopelia turtur	ნადირობის ობიექტი
3	ქედანი	Columba palumbus	ნადირობის ობიექტი
4	გულიო (ან გვიძინი)	Columba oenas	ნადირობის ობიექტი
5	ღალღა	Crex crex	ნადირობის ობიექტი
6	ტყის ქათამი	Scolopax rusticola	ნადირობის ობიექტი
7	ჩიბუხა	Gallinago gallinago	ნადირობის ობიექტი
8	მელოტა	Fulica atra	ნადირობის ობიექტი
9	გარეული მტრედი	Columba livia	ნადირობის ობიექტი
10	კოლხური ხოხობი	Phasianus colchicus	ნადირობის ობიექტი
11	ჭახჭახა იხვი (ან იხვინჯა)	Spatula querquedula	ნადირობის ობიექტი
12	გარეული იხვი	Anas platyrhynchos	ნადირობის ობიექტი
13	ბოლოსადგისა (ან კუდსადგისა) იხვი	Anas acuta	ნადირობის ობიექტი

14	გაინიერნისკარტა იხვი	<i>Spatula clypeata</i>	ნადირობის ობიექტი
15	სტვენია იხვი (ან ჭიკვარა)	<i>Anas crecca</i>	ნადირობის ობიექტი
16	რუხი იხვი	<i>Mareca strepera</i>	ნადირობის ობიექტი
17	რუხი ბატი	<i>Anser anser</i>	ნადირობის ობიექტი
18	დიდი თეთრშუბლა ბატი	<i>Anser albifrons</i>	ნადირობის ობიექტი
19	წითელთავა ყვინთია	<i>Aythya ferina</i>	ნადირობის ობიექტი
20	ქოჩორა ყვინთია	<i>Aythya fuligula</i>	ნადირობის ობიექტი

დ.ბ) სანადირო ცხოველების გავრცელება, განსახლება და განთავსება საბინადროდ შესაფერის სავარგულებში;

- სანადირო ცხოველების გავრცელების არე ფართობის მიხედვით:

ცხრილი N10

N	სანადირო სახეობების დასახელება		კონკრეტული სახეობისათვის საბინადრო სავარგულის ფართობი (ჰა)	შეაფერისი საბინადრო სავარგული
	ქართული სახელწოდება	ლათინური სახელწოდება		
1	გარეული ღორი	<i>Sus scrofa</i>	550	ვერხვნარი, ჭალის ტყე, ბუჩქნარი
2	კურდღელი	<i>Lepus europeus</i>	500	ვერხვნარი, ჭალის ტყე, ბუჩქნარი, ველობი, ნათესი კულტურები
3	მგელი	<i>Canis lupus</i>	820	მთელი ტერიტორია
4	მელა	<i>Vulpes vulpes</i>	820	მთელი ტერიტორია
5	მაჩვი	<i>Meles meles</i>	820	ვერხვნარი, ბუჩქნარი, ველობი, ნათესი კულტურები
6	ტურა	<i>Canis aureus</i>	820	მთელი ტერიტორია
7	ენოტი	<i>Procyon lotor</i>	820	მთელი ტერიტორია

9	მწყერი	Coturnix coturnix	820	მთელი ტერიტორია
10	ჩვეულებრივი გვრიტი	Streptopelia turtur	820	მთელი ტერიტორია
11	ქედანი	Columba palumbus	820	მთელი ტერიტორია
12	გულიო (ან გვიძინი)	Columba oenas	820	მთელი ტერიტორია
13	ღალღა	Crex crex	820	მთელი ტერიტორია
14	ტყის ქათამი	Scolopax rusticola	820	მთელი ტერიტორია
15	ჩიბუხა	Gallinago gallinago	-	ჭაობიანი ადგილი
16	მელოტა	Fulica atra	-	მდინარის ნაპირი
17	გარეული მტრედი	Columba livia	820	მთელი ტერიტორია
18	კოლხური ხოხობი	Phasianus colchicus	620	ჭალის ტყე და ბუჩქნარი
19	ჭახჭახა იხვი (ან იხვინჯა)	Spatula querquedula	-	მდინარის ნაპირი, ჭაობიანი ადგილი
20	გარეული იხვი	Anas platyrhynchos	-	
21	ბოლოსადგისა (ან კუდსადგისა) იხვი	Anas acuta	-	
22	გაინიერნისკარტა იხვი	Spatula clypeata	-	
23	სტვენია იხვი (ან ჭიკვარა)	Anas crecca	-	
24	რუხი იხვი	Mareca strepera	-	
25	რუხი ბატი	Anser anser	-	
26	დიდი თეთრშუბლა ბატი	Anser albifrons	-	
27	წითელთავა ყვინთია	Aythya ferina	-	
28	ქოჩორა ყვინთია	Aythya fuligula	-	

მკვიდრი და ეპიზოდურად მობინადრე სანადირო ცხოველების განსახლება და განთავსება საბინადროდ შესაფერის სავარგულებში:

გარეული ღორი: სავარგულის ტერიტორიაზე შემოდის ეპიზოდურად ზაფხულის პერიოდში, როდესაც შინაური პირუტყვი გაყვანილია საზაფხულო საძოვრებზე. მიგრირებს მთელი წლის განმავლობაში;

კურდღელი: ბინადრობს სავარგულის ტყეველიანსა და ბუჩქნარში რაც

	წარმოადგენს მისთვის კარგ თავშესაფარს;
მგელი:	სავარგულის ტერიტორიაზე მისი შემოსვლა-გასვლით შეიძლება დავახისიათოდ ეპიზოდური სახის მოძრაობით. ზოგადად თავს აფარებს ჭალის ტყეს;
მელა:	მოძრაობს სავარგულის მთელ ფართობში. ჭალის ტყის ბინადარია;
ტურა:	მოძრაობს სავარგულის მთელ ფართობში. ჭალის ტყის ბინადარია;
მაჩვი:	მოძრაობს სავარგულის მთელ ფართობში. ჭალის ტყის ბინადარია;
ენოტი:	ბინადრობს სავარგულის მთელ ტერიტორიაზე ჭალის ტყეში არსებულ ფულუროიან ხეებში, მეცხერებში და არადამშრალ წყალსატევებში;
კოლხური ხოხობი:	ბინადრობს ჭალის ტყის და ბუჩქნარის სავარგულში, გვხვდება ლელიან-ლაქაშიანებში;
ქედანი, გარეული მტრედი, გილიო (ან გვიძინი), ჩვეულებრივი გვრიტი:	ბინადრობენ ჭალის ტყეში. გვხვდება ბალებში, ველობებში, სახნავებში.
მწყერი, ლალა	სავარგულის ტერიტორიაზე საბუდარი ადგილები მცირეა. შედარებით მეტი რაოდენობით ბუდობს მოსაზღვრე ტერიტორიებზე.
ტყის ქათამი:	სავარგულის ტერიტორიაში საშემოდგო გადაფრენისას შეიძლება დარჩეს ჭალაში ერთი თვით ან მეტი დროით.
წყალმცურავი სანადირო ფრინველები:	ძირითადად იზამთრებენ დალის მთის წყალსაცავში და საკვების მოპოვების დროს იშლებიან მდინარე იორის მთელ ჭალაში. საგაზაფხულო გადაფრენის დროს ისვენებენ ან საერთოდ არ ჩერდებიან მოკლე დროის ხანგრძლივობით.
ჭაობის ფრინველები (ჩიბუხა, მელოტა):	მცირე რიცხოვნობა იზამთრებს ჭალის ლელიან-ლაქაშიანსა და ბუჩქნარიან ადგილებში; საგაზაფხულო გადაფრენის პერიოდში რჩებიან ორი კვირიდან ერთ თვემდე, ხოლო საშემოდგომო გადაფრენისას ისვენებენ ერთი კვირამდე.

დ.გ) სანადირო ცხოველების დასახლების სიმჭიდროვე შესაფერის საბინადრო სავარგულების ტერიტორიაზე და ტიპოლოგიურ ერთეულებში;

სამონადირო მეურნეობაში წარმოდგენილია სხვადასხვა კატეგორიის სავარგულების ოპტიმალური ტევადობა, რაც გულისხმობს - სანადირო ცხოველების თოთოეული სახეობის დასახლების სიმჭიდროვეს, ოპტიმალურ რიცხოვნობას ფართობის გარკვეულ ერთეულზე.

გარეული ცხოველების საბინადრო სავარგულების არსებობის პირობების ხარისხის შეფასება სავარგულების ტევადობის მაჩვენებლებში აისახება შემდეგნაირად:

ცხრილი N11

N	სახეობის დასახელება		კონკრეტული სახეობისათვის არსებული საბინადრო სავარგულის ფართობი (ჰა)	არსებული რიცხოვნობა	არსებული რიცხოვნობის დასახლების სიმჭიდროვე 100 ჰა-ზე
	ქართული სახელწოდება	ლათინური სახელწოდება			
1	გარეული ღორი	Sus scrofa	550	50	9
2	კურდღელი	Lepus europeus	500	60	12
3	მგელი	Canis lupus	820	4	0.5
4	მელა	Vulpes vulpes	820	20	2
5	მაჩვი	Meles meles	820	20	2
6	ტურა	Canis aureus	820	40	5
7	ენოტი	Procyon lotor	820	30	4
8	კოლხური ხოხობი	Phasianus colchicus	620	500	80

დ.დ) სანადირო ცხოველების დაცვა, აღწარმოება და სამეურნეო გამოყენება;

სამონადირო მეურნეობის წარმატებული ფუნქციონირების, მართვისათვისა და სანადირო ცხოველების საბინადრო პირობების ხარისხის დადგენისათვის ერთერთ ძირითად მიზანს წარმოადგენს სავარგულების მდგომარეობის შეფასება, დაცვის მუდმივი კონტროლი, მათზე სეზონური დაკვირვებები და აღრიცხვის მეთოდოლოგიური წარმოება. ლიცენზირებულ ტერიტორიაზე დღემდე ხორციელდება სავარგულების ფიზიკური დაცვა და არსებობის შემთხვევაში ბრაკონიერული ქმედებების აღკვეთა. სანადირო ცხოველების საბინადრო სავარგულების ხარისხის ამაღლების მიმართულებით უმჯობესდება კვების, თავშესაფრის, ბუდობის, ბუნაგობის და ნამატის გამოზრდის ხელშემწყობი პირობები. კონტროლზეა დაავადებათა (არსებობის შემთხვევაში) პრევენციის აღმოფხვრის საკითხები. სანადირო ცხოველების სამეურნეო პროდუქტიულობის გამოყენება განისაზღვრება ყოველწლიურად მოპოვებისათვის დაშვებული რიცხოვნობის გათვალისწინებით. ასეთი დნაკარგი არ უნდა აღემატებოდეს იმაზე მეტს, რისი შევსებაც შემდგომში ბუნებრივი პირობების ხარჯზე ვეღარ მოხერხდება.

მაგალითად:

ცხრილი N12

N	მაჩვენებლის დასახელება	სანადირო ცხოველები							
		გარეული ღორი	კურდღელი	მგელი	მელა	მაჩვი	ტურა	ენოტი	კოლხური ხოხობი
1	შესაფერისი საბინადრო სავარგული	550	500	820	820	820	820	820	620
2	საერთო რიცხოვნობა	50	60	4	20	20	40	30	500
3	მოპოვების ნორმა %	40	60	80	50	25	80	100	50
4	მოპოვების ოდენობა	20	36	3	10	5	32	30	250

○ სანადირო ცხოველების ბიოლოგიური და სამეურნეო პროდუქტიულობის ნორმები:

სამონადირეო სავარგულების ბიოლოგიური პროდუქტიულობა წარმოადგენს სანადირო ცხოველების წლიური სიცოცხლისუნარიანი ნამატის მიღებას და შენარჩუნებას.

ცხრილი N12

N	სახეობის დასახელება		შეფარდება მამრი ÷ მდედრი	სიმწიფის ასაკი მამრი ÷ მდედრი	ნამატი ერთ ბუდობაზე	წლიური ნამატის რაოდენობა	აღწარმოების დონე %	წლიური ბუნებრივი ნამატი %	წლიური სამ. მატება %	მოპოვები ნორმა %
	ქართული სახელწოდება	ლათინური სახელწოდება								
1	გარეული ღორი	Sus scrofa	$\frac{1 : 2}{1 : 5}$	$\frac{3}{1.5 - 2.5}$	3-7	1-3	100-300	40-100	20-80	20-60
2	კურდღელი	Lepus europeus	1 : 1	$\frac{1}{0.5}$	2-6	1-5	100-500	80-150	60-100	40-80
3	მგელი	Canis lupus	1 : 1	$\frac{2.5 - 3}{1.5}$	4-12	2-6	400-500	100-150	50-100	50-100

4	მელა	Vulpes vulpes	1 : 1	$\frac{1-1.5}{1}$	2-6	1-4	200-400	100-300	70-150	20-70
5	მაჩვი	Meles meles	1 : 1	$\frac{2}{1}$	3-5	1-2	100-300	50-150	30-80	15-30
6	ტურა	Canis aureus	1 : 1	$\frac{2-3}{1-1.5}$	2-8	1-5	300-500	100-200	50-100	50-100
7	ენოტი	Procyon lotor	1 : 1	$\frac{2}{1}$	2-6	1-3	100-200	50-100	20-100	10-50
8	კოლხური ხოხობი	Phasianus colchicus	$\frac{1:2}{1:6}$	$\frac{2}{1}$	4-6	1-6	200-600	100-200	50-150	20-80

o სანადირო ცხოველების მატების სავარაუდო დინამიკა - პერიოდი 10 წელი:

ცხრილი N14

სახეობის დასახელება / წლიური ბუნებრივი ნამატი %	პერიოდი 10 წელი										
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
	არსებული	მატება	მატება	მატება	მატება	მატება	მატება	მატება	მატება	მატება	მატება
გარეული ღორი - 50%	50	75	113	169	253	380	570	854	1281	1922	2883
კურდღელი - 60%	60	96	154	246	393	629	1007	1611	2577	4123	6597
მგელი - 60%	4	6	10	16	26	42	67	107	172	275	440
მელა - 100%	20	40	80	160	320	640	1280	2560	5120	10240	20480
მაჩვი - 40%	20	28	39	55	77	108	151	211	295	413	579
ტურა - 60%	40	64	102	164	262	419	671	1074	1718	2749	4398
ენოტი - 60%	30	48	77	123	197	315	503	805	1288	2062	3299
კოლხური ხოხობი - 50%	500	750	1125	1688	2531	3797	5695	8543	12814	19222	28833

დ.ე) შესაფერის საბინადრო სავარგულებში მობინადრე ცხოველების პოტენციალური და ოპტიმალური რიცხოვნობა და დასახლების სიმჭიდროვე;

შესაფერისი სამონადირეო სავარგულების ფართობში შეიძლება იბინადრონ მხოლოდ იმ რაოდენობის სანადირო ცხოველებმა რამდენი საარსებო სივრცეც გააჩნია ამა თუ იმ სახეობას.

სამონადირეო მეორნეობის ტერიტორიაზე შესაფერისი საბინადრო სავარგულებში მობინადრე ცხოველთა გარემოება განხილულია მიმდინარე პროექტში. სავარგულების ხარისხიანი მდგრადობა ხელს უწყობს ლიცენზირებულ ტერიტორიაზე მობინადრე ნადირ-ფრინველის პოტენციალური და ოპტიმალური რიცხოვნობის შენარჩუნებას.

განვიხილოთ სამონადირეო მეორნეობის შესაფერის საბინადრო სავარგულებში მობინადრე ცხოველების პოტენციალური და ოპტიმალური რიცხოვნობის ზოგადი მაჩვენებელი.

ცხრილი N15

N	სახეობის დასახელება		ცხოველთა პოტენციალური, ოპტიმალური რიცხოვნობა ყოველ 100 ჰა-ზე ბონიტეტის მაჩვენებლების შესატყვისად					ოპტიმალური რიცხოვნობა შესაფერისი სავარგულების 100 ჰა-ზე	შესაფერის სავარგულების ფართობი ჰა	არსებული რიცხოვნობა შესაფერისი სავარგულების ფართობზე
	ქართული სახელწოდება	ლათინური სახელწოდება	I	II	III	IV	V			
1	გარეული ღორი	Sus scrofa	16	12	8	4	2	12	550	50
2	კურდღელი	Lepus europeus	150	100	7	35	15	15	500	60
3	მგელი	Canis lupus	2	1	0.6	0.3	0.1	1	820	4
4	მელა	Vulpes vulpes	25	15	10	5	2	10	820	20
5	მაჩვი	Meles meles	12	8	5	5	1	12	820	20
6	ტურა	Canis aureus	25	15	10	5	2	5	820	40
7	ენოტი	Procyon lotor	15	10	8	2	1	8	820	30
9	კოლხური ხოხობი	Phasianus colchicus	220	120	90	45	20	90	620	500

- სანადირო ცხოველების ზრდადობა/კლებადობის დინამიკა წლების (პერიოდი: ბოლო სამი წელი) მიხედვით:

ცხრილი N16

ქართული დასახელება	ლათინური დასახელება	წელი		
		2017	2018	2019
გარეული ღორი	Sus scrofa	60	50	60
კურდღელი	Lepus europeus	50	60	60
მგელი	Canis lupus	6	4	4
მელა	Vulpes vulpes	20	25	20
მაჩვი	Meles meles	15	30	20
ტურა	Canis aureus	40	20	40
ენოტი	Procyon lotor	30	30	30
კოლხური ხოხობი	Phasianus colchicus	500	550	500

სამონადირო მეურნეობის მიერ ჩატარებული მონიტორინგის საფუძველზე ყოველწლიურად ხდება მტაცებელი ცხოველების რიცხოვნობის რეგულირება, რაც ხელს უწყობს სასარგებლო ნადირ-ფრინველის პოპულაციის ზრდის მაჩვენებლის ხარისხის ამაღლებას.

დ.ვ) ბიოტექნიკური ღონისძიებები - სანადირო ცხოველების დაცვის შენარჩუნების, გამრავლების და განსახლების ხელის შეწყობი ღონისძიებები, სანადირო ცხოველების საბინადრო პირობების ხარისხის გაუმჯობესების ღონისძიებები;

ბიოტექნიკური ღონისძიებების კომპლექსური მიზანდანიშნულება თითოეულ კერძო შემთხვევაში, პირობითად შეგვიძლია განვიხილოთ ორ ჯგუფად:

- ღონისძიებები, მიმართული სანადირო ცხოველების საბინადრო სავარგულებში არსებობის პირობების ხარისხის გაუმჯობესებაზე, სადაც უმჯობესდება კვების, თავშესაფრის, ბუდობის და ბუნაგობის, ნამატის გამოზრდის და სეზონური ადგილგადასაცვლების პირობები.
- ღონისძიებები, მიმართული უშუალოდ გარეული ცხოველების დაცვაზე, შენარჩუნებაზე, გამრავლებაზე და განსახლებაზე, სადაც ხორციელდება სანადირო ცხოველების სახეობრივი სიმდიდრის რიცხოვნობის გაზრდა, სავარგულებში განსახლება. საჭიროებისამებრ ხელოვნური მოშენება.

სამონადირო მეურნეობაში სანადირო ცხოველების დაცვა, შენარჩუნება, აღწარმოება, რაციონალური გამოყენება და ბიოტექნიკური ღონისძიებების ჩატარება ეყრდნობა გარეულ ცხოველების რიცხოვნობის მდგრად მდგომარეობას.

სამონადირეო მეურნეობის სავარგულები ძირითადად წარმოადგენს ჭალის ტყეს. არსებული გარეული ნადირ-ფრინველის საბინადრო პირობების მდგომარეობა დღეის მდგომარეობით დამაკმაყოფილებელია.

დ.ზ) სანადირო სამეურნეო გამოყენება, შესაძლებელი მოპოვების კვოტები; სამონადირეო მეურნეობის ეკონომიკური პოტენციალი;

- სანადირო ცხოველების სავარაუდო სამეურნეო გამოყენება სამონადირეო მეურნეობის სავარგულებში:

ცხრილი N17

N	სახეობის დასახელება		ოპტიმალური რიცხოვნობა 100 ჰა	სავარგულის ფართობი (ჰა)	არსებული რიცხოვნობა	მოპოვების ნორმა %	წლიური მოპოვების საერთო ოდენობა
	ქართული სახელწოდება	ლათ					
1	გარეული ღორი	Sus scrofa	12	550	50	40	20
2	კურდღელი	Lepus europeus	15	500	60	60	36
3	მგელი	Canis lupus	1	820	4	80	3
4	მელა	Vulpes vulpes	10	820	20	50	10
5	მაჩვი	Meles meles	12	820	20	25	5
6	ტურა	Canis aureus	5	820	40	80	32
7	ენოტი	Procyon lotor	8	820	30	100	30
8	კოლხური ხოხობი	Phasianus colchicus	90	620	500	50	25

სამონადირეო მეურნეობის სავარგულებში ჩატარებული საველე სამუშაოების შედეგად მიღებული მონაცემების საფუძველზე, სანადირო ცხოველებზე კანონით დადგენილი ნადირობის სეზონის დროს შესაძლებელია დაიშვას ნადირობა და ცხოველთა მოპოვებისათვის განისაზღვროს მათი სულადობის რაოდენობის და პროცენტული მაჩვენებლის გათვალისწინებით.

○ გარეული ცხოველების მოპოვების შესაძლებელი კვოტები:
ცხრილი N18

N	სახეობის დასახელება		არსებული რიცხოვნობა	არსებული რიცხოვნობის დასახელების სიმჭიდროვე 100 ჰა-ზე	წლიური მოპოვების ნორმა%	მოპოვების შესაძლებელი რაოდენობა	მოპოვების პროცენტული მაჩვენებელი %
	ქართული სახელწოდება	ლათინური სახელწოდება					
1	გარეული ღორი	Sus scrofa	50	9	40	5	3
2	კურდღელი	Lepus europeus	60	12	60	10	7
3	მაჩვი	Meles meles	4	0.5	80	5	3
4	მელა	Vulpes vulpes	20	2	50	4	3
5	ტურა	Canis aureus	20	2	25	5	3
6	მგელი	Canis lupus	40	5	80	1	1
7	ენოტი	Procyon lotor	30	4	100	20	13
8	კოლხური ხოხობი	Phasianus colchicus	500	80	50	100	67

სამონადირეო მეურნეობის მიერ ცხოველების მოპოვების კვოტების მოთხოვნა მომდევნო წლებისთვის იქნება სხვა რიცხოვრივი მაჩვენებლებით, იმ პერიოდში ჩატარებული აღრიცხვის მონაცემების გათვალისწინებით.

ლიცენზირებულ ტერიტორიაზე ნებისმიერი სახის ნადირობა მოხდება ნადირობის სეზონის ვადებში კანონით დადგენილი წესების მკაცრი დაცვით.

○ სამონადირეო მეურნეობის ეკონომიკური პოტენციალი:

ერთ მონადირე ტურისტზე მომსახურების საგარაუდო ხარჯები:

ცხრილი N19

N	მომსახურების დასახელება	დღიური მომსახურების ფასი (ლარი)
1	ტრანსპორტირება	250
2	გამყოლი, მეგზური	50
3	კვება	50
4	ღამის თევა	50
		400

ნადირობის ერთ სეზონზე **სავარაუდო** ხარჯები და შემოსავლები სანადირო ცხოველების რეალიზაციიდან:

ცხრილი N20

N	სახეობის დასახელება	რაოდ. თანხა	კვოტა	ხარჯი	შემოსავალი
			სულ თანხა (ლარი)	მოსაკრებელი (ლარი)	მოგება (ლარი)
1	გარეული ღორი	სული	5	5	5
		თანხა	3500	500	3000
2	კურდღელი	სული	10	10	10
		თანხა	400	20	380
3	მგელი	სული	1	1	1
		თანხა	300	100	200
4	ტურა	სული	5	5	5
		თანხა	500	60	440
5	მელა	სული	4	4	4
		თანხა	600	200	400
6	ენოტი	სული	20	20	20
		თანხა	400	200	200
7	კოლხური ხოხობი	სული	100	100	100
		თანხა	5000	1500	3500
8	მაჩვი	სული	5	5	5
		თანხა	250	100	150
სულ ჯამი			10950	2680	8270

ე) სამონადირო მეურნეობის ზონირება: სამონადირო მეურნეობის დაყოფა შიდასამეურნეო დანიშნულების მიხედვით: სანადირო უბანი, აღკვეთილი, აღწარმოების უბანი, ნადირ-ფრინველის საშენი.

სამონადირო მეურნეობის ტერიტორიაზე ეკოლოგიური უსაფრთხოებისა და წონასწორობის შენარჩუნების მიზნით სავარგულების საერთო ფართობის 25%-მდე უნდა განეკუთვნოს მიზნობრივ ტერიტორიულ ერთეულებს. ამისათვის სამონადირო მეურნეობის ტერიტორია, შიდასამეურნეო დანიშნულების მიხედვით, უნდა დაიყოს შემდეგ ერთეულებად (სქემა მოცემულია თანდართულ რუკაზე):

- აღკვეთილი უბანი: N1 კვარტალი - 635 ჰა.
- აღწარმოების უბანი: N2 კვარტალი - 84 ჰა.
- სანადირო უბანი: N3; N5; N6; N7; N8; N9; N10 – 101 ჰა .
- ნადირ-ფრინველის საშენი - UTM კოორდინატთა სისტემა X – 536528, Y – 4611620.

ვ) ცხოველთა აღრიცხვა და მონიტორინგი, რომელშიც აისახება:

ვ.ა) მონიტორინგის პროგრამა (მონიტორინგის საქმიანობათა გეგმა). მონიტორინგის მიზანი, მონიტორინგის ობიექტები, მეთოდები, მონიტორინგის გეგმა წლების მიხედვით. მონიტორინგი უნდა ხორციელდებოდეს სანადირო და საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ სხვა სახეობებზე, შესაბამისი შიდა მონიტორინგის დოკუმენტაციის წარმოებით (ეგერის დღიურები, მონიტორინგის ჟურნალი და სხვა);

მონიტორინგის პროგრამა შედგენილია განსაზღვრული სამოქმედო ვადების მიხედვით.

მონიტორინგის ძირითად მიზანს წარმოადგენს სამონადირე მეურნეობის ტერიტორიაზე გავრცელებული როგორც სანადირო ასევე საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ სახეობებზე დაკვირვების წარმოება. მათი მდგომარეობის შეფასება, გამრავლებისათვის ხელისშემშლელი ფაქტორების და წარმოქმნილი საფრთხეების გამოვლენა, ხანძარსაწინააღმდეგო ქმედებების ეფექტურობის, ფიტოპათოლოგიური და სხვა სახის კვლევების განხორციელება.

მონიტორინგის გამხორციელებისათვის აუცილებელი სააღრიცხვო დღიურისა და სამორიტინგო ჟურნალის წარმოება სადაც ჩაინიშნება ქმედითი შედეგები, რეკომენდაციები (არსებულის შემთხვევაში) და სხვა სახის მონაცემები.

ქვემოთ მოცემულია მონიტორინგის ერთწლიანი გეგმა. ამავე სქემით განხორციელდება მონიტორინგი მომდევნო ათი წლის განმავლობაში. შესაძლებელია მას დაემატოს ის საკითხები, რომლებიც დამატებით (წარმოქმნის შემთხვევაში) შემდგომ პერიოდისათვის იქნება განსახორციელებელი.

განვიხილოთ მონიტორინგის პროგრამა:

ცხრილი N21

N	სამონიტორინგო საკითხები	მონიტორინგის პერიოდი	შემსრულებელი	რეკომენდაცია / ქმედება
1	სამონადირე მეურნეობის ტერიტორიაზე გავრცელებული როგორც სანადირო ასევე საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ სახეობებზე დაკვირვება	წლიწადში 2-ჯერ (გაზაფხული / შემოდგომა)	ნადირმცოდნე, რეინჯერი	აღრიცხვის ჩატარება და შედეგების ანალიზი

2	სამონადირე მეურნეობის ტერიტორიაზე გავრცელებული როგორც სანადირო ასევე საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ სახეობების მათი გამრავლება / განვითარებისათვის ხელისშემშლელი ფაქტორების არსებობის დადგენის კუთხით მდგომარეობაზე დაკვირვება	წლიწადში 2-ჯერ (გაზაფხული / შემოდგომა)	ნადირმცოდნე, რეინჯერი	საფრთხეების იდენტიფიკაცია და ასეთის შემთხვევაში რეკომენდაციების მომზადება
3	სამონადირე მეურნეობის ტერიტორიაზე გავრცელებული როგორც სანადირო ასევე საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ სახეობებზე აღწარმოების მიმდინარეობაზე (ამ ქმედებების განხორციელების დაკვირვება	წლიწადში 2-ჯერ (გაზაფხული / შემოდგომა)	ნადირმცოდნე, რეინჯერი	ეფექტურობის დადგენა და ხელისშემშლელი ფაქტორების გამოვლენა
4	სამონადირე მეურნეობის ტერიტორიაზე გავრცელებული როგორც სანადირო ასევე საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ სახეობებზე საბინადრო გარემოს მდგომარეობაზე დაკვირვება ჰაბიტატების მიხედვით	წლიწადში 2-ჯერ (გაზაფხული / შემოდგომა)	ნადირმცოდნე, რეინჯერი	აღდგენითი ქმედებები
5	მცენარეთა მავნე დაავადებების არსებობაზე დაკვირვება	წლიწადში 2-ჯერ (გაზაფხული / შემოდგომა)	მეტყევე სპეციალისტი, რეინჯერი	
6	სავარგულის ბიოტექნიკური კეთილმოწყობის მიმდინარეობაზე დაკვირვება	ყოველწლიურად	აგროსპეციალისტი, რეინჯერი	
7	ხანძარსაწინააღმდეგო ქმედებების ეფექტურობაზე დაკვირვება	წელიწადში სეზონურად	მეტყევე სპეციალისტი, რეინჯერი	ხანძარსაშისი კერების დროულად გამოვლენა და გაწმენდა

8	სამონადირე მეურნეობის ტერიტორიაზე გავრცელებული როგორც სანადირო ასევე საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ სახეობებზე დაავადებების არსებობაზე და მისი აღმოფხვრისათვის განხორციელებულ ქმედებებზე დაკვირვება	წლიწადში 2-ჯერ (გაზაფხული / შემოდგომა)	ნადირმცოდნე, ვეტერინარი, რეინჯერი	
9	ინვაზიური სახეობების რიცხოვნობაზე დაკვირვება	წლიწადში 2-ჯერ (გაზაფხული / შემოდგომა)	ნადირმცოდნე, ვეტერინარი, რეინჯერი	ინვაზიური სახეობების ელიმინაციური ქმედებების განხორციელებისათვის რეკომენდაციები
10	ნარჩენების მართვის ეფექტურობაზე დაკვირვება	პერიოდულად	რეინჯერი	

საქმიანობის დროში განაწილება (პერიოდი 10 წელი)

ცხრილი N22

წელი	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2028	2029	2030	2031
ქმედება										
1. ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარება										
1.1. სასტუმროს მოწყობა										
1.2. ტურისტული ბილიკების მოწყობა										
1.3. ტურისტების მოსაზიდად სარეკლამო კამპანიის შემუშავება										
2. ბიოტექნიკური ღინისძიებები										
2.1. სამარილეების მოწყობა										
2.2. მიწავაშლას, ქერის, სიმინდის და სხვა მარცვლეული კულტურების დათესვა										

2.3. საკვებურების მოწყობა											
2.4. ზოგიერთი მცენარეული კულტურების გაშენება											
3. დაცვითი ღონისძიებები											
3.1. ფირნიშების განლაგება/განახლება											
3.2. რეინჯერებისათვის ტრენინგის ჩატარება											
4. ნადირობა და ტერიტორიის მონიტორინგი											
4.1. ნადირობა დადგენილი კვოტების ფარგლებში											
5. ნადირ-ფრინველის საშენის მოწყობა/გაფართოება											

ვ.ბ) ცხოველთა აღრიცხვის მეთოდები

სამონადირო მეთოდების ტერიტორიაზე ცხოველების დათვლა და მონიტორინგი ხდება სეზონურად ზამთრისა და გაზაფხულის პერიოდში, ბუნებრივი კლიმატური პირობების ხელშეწყობის გათვალისწინებით. აღრიცხვა წარმოებს სანადირო მეთოდების რეინჯერების ან საჭიროების შემთხვევაში მოწვეული სპეციალისტის (ნადირობისმცოდნე) მიერ. წინასწარ სპეციალურად შემუშავებულ ცხრილებში განხილულ იქნება არიცხვის დრო, კვარტლები, მარშრუტის კოორდინატები, სახეობათა ჩამონათვალი, რიცხოვნობა და სხვა.

შესრულებული სამუშაოების მონაცემები აისახება სააღრიცხვო ჩანაწერების დღიურში.

სანადირო ცხოველების დასახლების სიმჭიდროვის და რიცხოვნობის დადგენის მიზნით შემუშავებულია სხვადასხვა სახის აღრიცხვის მეთოდები, მაგ.: ცხოველთა გამორეკვის, ექსკრემენტების ჩანიშვნის, ფოტოხაფანგების, აკუსტიკური, აბსოლუტური, ლენტისებური, ირიბი, კომბინირებული, მოქმედი ბუდეებისა და ბუნაგების აღრიცხვის, ხეზე ნანახი ნაკაწრების ჩანიშვნის და სხვა. გამომდინარე იქიდან თუ რომელი მეთოდია მისაღები, სამონადირო მეთოდები იყენებს მისთვის სასურველ აპრობირებულ მეთოდს.

o სააღრიცხვო ბარათის ფორმის ნიმუში

დამკვირვებელი (აღმრიცხველი) -----

რიცხვი ----- საკვლევ რეგიონი -----

ტყის კვარტალი N -----

ამინდი ----- დაწყების დრო ----- დამთავრების დრო -----

ტრანსექტის მიმართულება -----

ტრანსექტის სიგრძე ----- ტრანსექტის სიგანე -----

N	სახეობა (ობიექტი)	ასაკი / სქესი	ობიექტის რაოდენობა (კლასტერი)	პოვნის დრო	შენიშვნა
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					

ზ) ცხოველთა დაცვისა და აღწარმოების ღონისძიებები, რომელშიც აისახება:

ზ.ა) ცხოველთა რეინტროდუქციის ან/და რესტოკინგის ღონისძიებები (საჭიროების მიხედვით);

ლიცენზირებულ ტერიტორიაზე სანადირო ცხოველების შემოყვანა და განსახლება განხორციელდება საჭიროებისამებრ, მიზნობრივი შერჩევის გზით. ცხოველების შემოყვანისათვის დაგეგმილი ღონისძიებები ეცნობება საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამის სამსახურებს.

დღევანდელი მდგომარეობით სამონადირეო მეურნეობაში გარეული ცხოველების შემოყვანა არ ხორციელდება.

ზ.ბ) ბიოტექნიკური ღონისძიებები (სანადირო სახეობების სანაშენები, დამხმარე თავშესაფრები (ტიპი, მდებარეობა) დაავადებების პროფილაქტიკა, საკვებურების მოწყობა, ცხოველთა საკვებ მცენარეთა გაშენება და სხვა);

სანადირო ცხოველების დაცვის, შენარჩუნების, გამრავლების, განსახლების და საბინადრო პირობების ხარისხის გაუმჯობესების ხელის შეწყობი ღონისძიებებისათვის საჭიროა ეფექტური ბიოტექნიკური ღონისძიებების წარმოება, რისთვისაც საჭიროა სანადირო ნადირ-ფრინველისათვის მაღალი ხარისხის ბიოლოგიური პირობების უზრუნველყოფა.

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე მოწყობილია ხობის საშენი - UTM კოორდინატთა სისტემა X – 536528, Y – 4611620.

- გარეული ნადირ-ფრინველის დამატებითი საკვებით უზრუნველყოფა

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორია განთავსებულია ჭალის ტყის ზონის ფარგლებში, სადაც ბინადრობენ მისთვის დამახასიათებელი ტიპიური გარეული ცხოველები. სამონადირეო მეურნეობის რეინჯერები სისტემატურად უზრუნველყოფენ მათ დამატებითი საკვების მიწოდებით. ამ ტიპის სამუშაოები ხელს უწყობს პოპულაციის ზრდის ხარისხის მაღალ მაჩვენებელს, რაც შემდგომში დადებითად მოქმედებს სამონადირეო მეურნეობის სწორი მართვის ფუნქციონირებაზე.

ცხრილი N23

N	გარეული ცხოველების სახეობები	ქვამარილი (კგ)	ნეკერი ოთლიანი (კონა)	თივა (კგ)	მარცვლოვანი საკვები (კგ)	წვნიანი ძირნაყარი (კგ)
1	გარეული ღორი 1 სულზე	1.5 – 2	-	-	50-60	100
2	კურდღელი 80 სულზე	1-1,5	30-40	400 - 500	20-25	40
3	კოლხური ხობობი 100 ფრთაზე				10	

ცხრილი N24

2019 წელი	კვ. 2	კვ. 5	კვ.7	სულ ფართობი
	სიმინდი 10 ჰა	მიწა-ვაშლა 4 ჰა სორგო 3 ჰა	სიმინდი, ქერი, ხორბალი 17 ჰა	34
სულ ჯამი	10	7	17	

წარმოდგენილ ცხრილში ასახულია 2019 წელს უკვე დათესილი სასოფლო-სამეურნეო კულტურები კვარტლებისა და ფართობების მიხედვით. მომდევნო წლებში სათესი მიწების ფართობები განაწილებული იქნება ისე როგორც ეს მოყვანილია 2020 წლის მონაცემებში:

ცხრილი N25

2020 წელი	კვ. 2	კვ. 5	კვ.7	სულ ფართობი
	ქერი 5 ჰა	მიწა-ვაშლა 4 ჰა სორგო 3 ჰა	სიმინდი, ქერი, ხორბალი 17 ჰა	29
სულ ჯამი	5	7	17	

იმ შემთხვევაში თუ გამოვლინდა ნადირ-ფრინველის მკვეთრი მატება და მოთხოვნადი გახდება დამატებითი საკვების საჭიროება, განსახორციელებელი ქმედებები შეთანხმებული იქნება საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოსთან. მოწყობილია საკვებურები და სამარილეები N3, N7 და N8 კვარტლებში.

ზ.გ) საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ ცხოველთა სახეობების დაცვის, შენარჩუნებისა და აღწარმოების ღონისძიებები;

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობებიდან გხვდება:

1. ძუძუმწოვრების - 3.

- 1.1 კავკასიური ციყვი;
- 1.2 ლელიანის კატა;
- 1.3 წავი;

2. ფრინველების - 8.

- 2.1 ფასკუნჯი;
- 2.2 ბატკანძერი (ან წვერიანი სვავი, ყაჯირი, კრავიჭამია);
- 2.3 ბეჟობის (ან თეთრმხრება) არწივი;
- 2.4 ველის (ან გრძელფეხა) კაკაჩა;
- 2.5 ქორცქვიტა (ან შავთვალა მიმონო, ლევანმიმინო);
- 2.6 სვავი;
- 2.7 ორბი;
- 2.8 ჭოტი;

3. რეპტილიების - 3.

- 3.1 ხმელთაშუაზღვეთის კუ;
- 3.2 დასავლეთის მახრჩობელა;

3.3 საყელოიანი ეირენისი;

4. თევზების - 1.

4.1 წინააზიური გველანა;

სამონადირეო მეურნეობა ახორციელებს ლიცენზირებულ ტერიტორიაზე არსებული სანადირო და საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების ფიზიკურ დაცვას, ბრაკონიერული ქმედებების აღკვეთას. ყურადღება ექცევა სანიტარული ნორმების, დაავადების პრევენციის, ხანძრის დაცვის მიზნით პროფილაქტიკური სამუშაოების განხორციელებას. მიზნობრივად მიმდინარეობს ღონისძიებები სავარგულებში ცხოველების საბინადრო პირობების ხარისხის გაუმჯობესებაზე. კონტროლდება მტაცებელი ცხოველების რაოდენობა, რომლებიც ზიანს აყენებენ, როგორც სასარგებლო სანადირო ასევე საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ სახეობებს.

ლიცენზირებულ ტერიტორიაზე ნადირობა მიმდინარეობს მხოლოდ სანადირო უბნისთვის მინიჭებულ სავარგულში, რომელიც არ განეკუთვნება აღწარმოებისა და აღკვეთილის უბნებისათვის განკუთვნილ ტერიტორიებს.

ზემოთ აღწერილი ქმედებები ხელს უწყობს სასარგებლო სანადირო და საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების პოპულაციის მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ზ.დ) საჭიროების შემთხვევაში ინვაზიური სახეობების ელიმინაციის ღონისძიებები;

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე ინვაზიური სახეობებიდან ბინადრობს მხოლოდ ენოტი (*Procyon lotor*) და ნუტრია (*Myocastor coypus*)(ეს უკანასკნელი გხვდება მცირე რაოდენობით). ამ ეტაპზე გარემოდან ამოღება ხდება მხოლოდ ენოტზე ნადირობის სახით დამტკიცებული კვოტების საფუძველზე. სამონიტორინგო დაკვირვების გათვალისწინებით მათი რიცხოვნობის მატების შემთხვევაში, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, სსიპ დაცული ტერიტორიების შესაბამის სამსახურებთან გაწეული რეკომენდაციების საფუძველზე შესაძლებელია ჩატარდეს სხვა სახის ელიმინაციის ქმედებები.

ზ.ე) მოქმედი ბუნებრივი და ანთროპოგენური ნეგატიური ფაქტორების და პოტენციური საფრთხეების იდენტიფიკაცია და მათი აღმოფხვრის/შერბილების ღონისძიებები;

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე მოქმედი ბუნებრივი და ანთროპოგენური ნეგატიური ფაქტორები ამ დროისთვის არ მოქმედებს. სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე ფიტოსანიტარული მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია. დაავადების კერები არ არის გამოვლენილი. პერიოდულად (წელიწადში 2-ჯერ) ხდება ტყის მასივების სანიტარულ-ეკოლოგიური მდგომარეობის მონიტორინგი. დაავადებათა კერების აღმოჩენის შემთხვევები ეცნობება საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამის სამსახურებს, რათა დროულად მოხდეს ფიტოპათოლოგიური და ენტომოლოგიური კვლევები და რეკომენდირებული სამუშაოების ჩატარება. ლიცენზირებულ ტერიტორიაზე ხორციელდება ტყის მასივების შემოვლა და კონტროლი.

თ) ბიომრავალფეროვნების, მათ შორის, ენდემური და რელიქტური სახეობების, მაღალი კონსერვაციული ღირებულების ტყეების დაცვისა და მდგრადი მართვის ღონისძიებები;

ბიომრავალფეროვნების დაცვის ღონისძიებებისათვის მიზანშეწონილია მუდმივი მეთვალყურეობის ქვეშ არსებული ცოცხალი ორგანიზმების ფიზიკური, ადგილობრივი მკვიდრი სახეობრივი შემადგენლობის, მრავალფეროვნების, მათი გენეტიკური დაბინძურებისაგან, ეკოსისტემებისა და ჰაბიტატების პირვანდელი სახის შენარჩუნება, მავნებლებისაგან დაცვა.

ტყეები, სადაც აღინიშნება ბიომრავალფეროვნების ელემენტების მაღალი კონცენტრაცია გლობალურ, რეგიონულ ან „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობები და ერთზე მეტი ენდემური სახეობა, ასევე ბუნებრივი ლანდშაფტის წარმომქმნელი ტყეების (მათ შორის ჭალის ტყეები) მართვისას უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს მინიმალური ჩარევა. საჭიროების შემთხვევაში, აქტიური მენეჯმენტის გზით, აუცილებელია ჩატარდეს კონსერვაციული და მდგრადი მართვის ღონისძიებები.

საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი მცენარეებიდან სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე გავრცელებულია კაკლის ხე (*Juglans regia*), ჭალის მუხა (*Quercus pedunculiflora* C.Koch).

ლიცენზირებულ ტერიტორიაზე ტყეების მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია. მაღალი რეგენერაციის ხარისხის საფუძველზე ტყის მდგომარეობა სტაბილურია. სამონადირეო მეურნეობის რეინჯერების მიერ ხორციელდება ტერიტორიის დაცვა - პატრულირება.

ო) ტერიტორიის განაწილება ხანძრის საშიშროების კლასების მიხედვით, ხანძარსაწინააღმდეგო პროფილაქტიკური ღონისძიებების ნუსხა;

საქართველოს ტყეების რთული რელიეფური ადგილმდებარეობის გამო ტყის ხანძრებთან ბრძოლის პროფილაქტიკური ღონისძიებები ძირითადი პრიორიტეტული საკითხია. საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის 2013 წლის 17 ივლისის N179 ბრძანების `ტყის აღრიცხვის, დაგეგმვისა და მონიტორინგის წესის დამტკიცების შესახებ` დებულების მუხლი 2. ტერმინთა განმარტები 3¹⁸ ქვეპუნქტის მიხედვით ხანძრის საშიშროების კლასი _ ტყის ხანძრების წარმოშობის ხარისხი ადგილსამყოფელის პირობებთან დაკავშირებით, რომელიც განისაზღვრება ტყის უბნის ხანძრის საშიშროების შეფასების შკალით. შკალა შედგება ხუთი კლასისაგან:

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორია წარმოდგენილია ხანძრის საშიშროების V ხარისხის კლასისაგან, რომელიც მოიცავს თხმელის, ლაფნის, ვერხვის კორომებს, მარადმწვანე ბუჩქნარებს, ჭალის ტყეებს, და სხვა ჭარბტენიან ტერიტორიებზე არსებულ კორომებს.

ხანძრის პრევენციის მიზნით ხდება ტყის ეკოსისტემების პერიოდულად გაწმენდა ნაყარისგან, ხმელი ტოტებისგან, მალე აალებადი ნივთიერებებისგან, შუშის ნატეხებისგან და სხვა ისეთი ნარჩენებისგან, რომლებიც ნაგვის სახით შესაძლებელია იქნას ნანახი ტყეში ან ბუჩქნარში.

ხანძარსაწინააღმდეგო ქმედებებიდან აუცილებელია ტყის ხანძრებისაგან დაცვის პროფილაქტიკური ღონისძიებების განხორციელება:

- ა) სახანძრო დანიშნულების საავტომობილო გზების გასუფთავება ნაყარი ტოტებისგან ტყის იმ უბნებში, რომლებიც ხასიათდება მაღალი სახანძრო საშიშროებით;
- ბ) მოსალოდნელი ინტენსიური ხანძრის კერების აღმოფხვრის მიზნით, არსებულის შემთხვევაში ტყეების ჩახერგილობისაგან გაწმენდა;
- გ) სამონადირეო მეურნეობის რეინჯერების მიერ ხანძრების გაჩენაზე მეთვალყურეობა,

ხანძარსაშიშ პერიოდში სადღეღამისო მორიგეობა;

- დ) სამონადირეო მეურნეობის რეინჯერების აღჭურვა თანამედროვე კავშირგაბმულობის საშუალებებით (რაცია, მობილური ტელეფონები);
- ე) სახანძრო ინვენტარითა და ტექნიკით უზრუნველყოფა;
- ვ) ტყეში სახანძრო უსაფრთხოების დაცვის ნიშნების განლაგება;
- ზ) მოსახლეობასთან/ფერმერებთან სათანადო სააგიტაციო მუშაობა;
- თ) ხანძარსაშიშ კორომებიდან ძირნაყარი ხე-ტყის გამოტანა და უსაფრთხო ადგილზე განთავსება;
- ი) ნადირობისა და ნადირობის სეზონის დაწყების წინ მონადირეების ინფორმირება ტყეების ხანძრებისგან დაცვასთან დაკავშირებით.

ტყეში ხანძრის გაჩენის შემთხვევა დაუყოვნებლივ ეცნობება შესაბამისი უწყების სამსახურებს.

კ) ინფორმაცია ტყეების სანიტარიული მდგომარეობის შესახებ და გაუმჯობესების ღონისძიებები, ტყის ენტომომავენებლებით და ფიტო დავადებებით ტყეების დაავადების პროფილაქტიკისა და სალიკვიდაციოდ რეკომენდებული ღონისძიებების ნუსხა ცალკეული ტერიტორიების მიხედვით;

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე ფიტოსანიტარული მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია. დაავადების კერები არ არის გამოვლენილი.

აუცილებელია, წლის გარკვეულ პერიოდში, სათანადო სპეციალისტის მიერ მეურნეობის რეინჯერებთან ერთად მოხდეს ტყის მასივების სანიტარულ-ეკოლოგიური მდგომარეობის მონიტორინგი და შეფასება. დაავადებათა კერების აღმოჩენის შემთხვევა კი დაუყოვნებლივ ეცნობოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამის სამსახურებს. კონსულტაციისა და შემდგომი მითითებების საფუძველზე ჩატარდეს ფიტოპათოლოგიური და ენტომოლოგიური კვლევა. კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით დაიგეგმოს დაავადებათა სალიკვიდაციო სამუშაოები, სადაც მავნებლებთან ბრძოლაში გამოყენებულ იქნება ის ბიოლოგიური პრეპარატები, რომლებიც დამზებულია საქართველოს კანონმდებლობით.

ლიცენზირებულ ტერიტორიაზე, სამონადირეო მეურნეობის რეინჯერების მიერ ხდება ტყის მასივების შემოვლა და სათანადო კონტროლი.

ლ) ლიცენზიით განსაზღვრული ტერიტორიის დაცვის მექანიზმები (მცველთა რაოდენობა, ტრენინგი, შესაბამისი ნაგებობები და სხვა);

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორია დაყოფილია ორ სარეინჯერო სამცველოდ და ემსახურება ოთხი რეინჯერი. შემოვლაზე გასვლა ხდება რეინჯერების სახლიდან, რომელიც განთავსებულია შემდეგ კოორდინატებზე: X - 536409, Y - 4611534 აღებული UTM კოორდინატთა სისტემაში.

სამონადირეო მეურნეობის რეინჯერები ახორციელებენ ლიცენზიით განსაზღვრული ტერიტორიის შემოვლას და სისტემურ კონტროლს; აღკვეთავენ ნებისმიერი სახის ბრაკონიერულ ქმედებებს; აწარმოებენ როგორც სანადირო ასევე საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების აღრიცხვას; აკონტროლებენ და აკვირდებიან კანონმდებლობით დადგენილი წესით გამოყოფილ ტყეკაფებს; უზრუნველყოფენ ტყის მასივების სანიტარული მდგომარეობის მონიტორინგს; აქტიურად ასრულებენ ბიოტექნიკური ღონისძიებებისათვის განკუთვნილ სამუშაოებს; ასეთი სახის ქმედებების უკეთ მართვისათვის ყოველწლიურად უტარდებათ შესაბამისი ტრენინგი.

მ) სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე ტურიზმის განვითარებისათვის (ასეთის არსებობის შემთხვევაში) დაგეგმილი ღონისძიებები;

იორის ზეგანი და მის სიახლოვეს არსებული დაცული ტერიტორიების ქსელი (მარიამჯვრის ნაკრძალი, ვაშლოვანის ნაკრძალი) იძლევა საშუალებას ტურისტებისთვის მოეწყოს ბოტანიკური, ზოოლოგიური, გეოგრაფიული, გეოლოგიური, არქეოლოგიური თუ სხვა სახის შემეცნებით-სანახაობრივი ექსკურსიები.

აღკვეთილიდან ახლოს აღმოჩენილია ენეოლითი-ადრინდელი ბრინჯაოს ხანის ნამოსახლარები, გათხრილია შუა ბრინჯაოს ხანის ეპოქის სამარხები, ნაპოვნია გვიანდელი ბრინჯაოს და ადრინდელი რკინის ეპოქის ძეგლები.

ყორულთან მდებარე ისტორიულ ძეგლთა შორის ყველაზე გამორჩეული უდავოდ დავით-გარეჯის სამონასტრო კომპლექსია.

მდინარე იორის ჭალა გარეული ფრინველების სამიგრაციო გზის მნიშვნელოვანი მონაკვეთია და შემოდგომა-გაზაფხულის გადაფრენის პერიოდის დროს წარმოადგენს სათვალთვალ ტურიზმის საუკეთესო ტერიტორიას.

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორია და მისი სიახლოვე შესაძლებლობას იძლევა განხორციელდეს ეკოლოგიური, ისტორიულ-ეთნოგრაფიული, რეკრაციული ტურიზმი სხვადასხვა სახის სანადირო თუ სათევზაო ტურებით.

ნ) ინფრასტრუქტურის განვითარება: შესასვლელი, ადმინისტრაციული ინფრასტრუქტურა, ვიზიტორთა მომსახურების ინფრასტრუქტურა (სასტუმრო, ბილიკები, საინფორმაციო ცენტრი და სხვა), ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვის საჭირო ელ. მომარაგების, წყალმომარაგების და წყლის არინების სისტემების მითითება, სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე არსებული შიდა ინფრასტრუქტურა (გზები, ნაგებობები);

სამონადირე მეურნეობას აქვს ერთი შესასვლელი საავტომობილო გზა, სადაც მდებარეობს მონადირის სახლი X/Y - 538790/4609899 (ადებული UTM კოორდინატთა სისტემაში). იგეგმება ელ. მომარაგება მზის ელემენტების გამოყენებით. მეურნეობის ტერიტორიაზე ფუნქციონირებს სასტუმრო X/Y - 536413/4611757; აღნიშნული ნაგებობი ძირითადად განლაგებულია N1 და N2 კვარტლებში; სამონადირეო მეურნეობის შიდა გზები და ბილიკები მოწესრიგებულია.

ო) სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის საკითხები;

საყოფაცხოვრებო ნარჩენების წარმოქმნა ხდება ნებისმიერ ტერიტორიაზე. ამ მხრივ გამონაკლისს არც სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორია წარმოადგენს.

ნარჩენების მართვის მიზნით უზრუნველყოფილი იქნება სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე დაგროვილი საყოფაცხოვრებო და სხვა სახის ნარჩენების გაუვნებელყოფა და ტერიტორიიდან გატანა, სანიტარულ-ჰიგიენური და ეპიდემიოლოგიური უსაფრთხოების ნორმებისა და წესების დაცვით. არ მოხდება ნარჩენების სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე დაყრა-განთავსება და ჩაყრა წყლის ობიექტებში. სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიიდან ნარჩენების გატანა მოხდება საქართველოს კანონის ნარჩენების მართვის კოდექსის შესაბამისად. ამ საკითხის თაობაზე ხელშეკრულება დაიდება ადგილობრივ მუნიციპალიტეტთან. სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე განთავსებულია ნაგვის ურნები.

პ) სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე არსებული ჰიდროლოგიური ქსელის დახასიათება.

სამონადირეო მეურნეობის ლიცენზიით განსაზღვრულ ტერიტორიაზე მიედინება მდინარე იორი, რომელიც სამხრეთ-აღმოსავლეთის მიმართულებისაა. სათავეს იღებს კავკასიონის სამხრეთ კალთაზე, მწვერვალ ბორბალოსთან, ზღვის დონიდან 2600 მ სიმაღლეზე. ზემოწელში მიედინება ხეობაში, შუაწელზე კვეთს სამგორის ქვაბულს და ერთვის მინგეჩაურის წყალსაცავს. წარსულში იგი მარჯვენა მხრიდან უერთდებოდა მდინარე ალაზანს. მდინარე იორის სიგრძე 320 კმ-ია, აუზის ფართობი - 4650 კმ. საზრდოობს ძირითადად თოვლისა და წვიმის წყლებით. მისი მარცხენა შენაკადებია: საგამი, გომბორი, ორვილი, ლაფიანხევი; მარჯვენა შენაკადებია: ხარჩულა, ქუსნო, აძეძი, გორანა და სხვა. ქვემო დინებაში აქვს დროებითი შენაკადები. წყლის საშუალო ხარჯი შესართავიდან 43 კმ-ში 12 მ³/წმ-ია.